

(המשך מעמוד 3)

ראש אופוזיציה, המותח ביקורת על מדיניות אשר הממשלה, בעלת הרוב, בשאלת לנקוט בה. הוא טען כי סמכות הממשלה אינה חלה על ענין השילומים (שלא הוזכרו במלחמת הבחירות). דבריו, ודברי פקודיו, הגיעו ל"שאימ" ששוב אין לקרוא להם תעמולה די-מוקראטית, דברים שהגיעו לגבול ההסתה ואף עברו אותו.

קו עולה הוביל מהפגנת הקרב בכנסת, שגררה אחריה את הוצאתו של בגין מן הבית, הפגנת ההמונים התל-אביבית, בו הודיע כי "אם זה מותר, אז מותר הכל!" לקראת — לקראת משהו שהיה צריך להתחיל שיה עילוי. היה ברור כי שיא זה צריך לחול עם ההתימה.

משהו זה בא. ההסכם נחתם, והתנועה המשיכה בעסקיה כאילו לא קרה דבר, כאילו לא אירע הדבר ש"אם זה מותר, מותר הכל" התנועה מצאה את עצמה במצבו של שולית-הקוסם, שקרא למטאטא, לא ידע כיצד להי-פטר ממנו.

מטאטא זה לא היה סתם מטאטא. ענין הי-שילומים, שהשאר חלק גדול מאורחי המדינה אישים, עורר עננה עמוקה ואמיתית בלב אלפים רבים אחרים. היו אלה, מצד אחד, שרדיו מתנות ההשמה, ומצד שני בני-הארץ רץ שראו במקרה-ומימכר עם הגרמנים מעשה גלוי שפיל-ברגע שהתברר לאלה שהתנועה אינה מתכוננת להסיק מסקנות מה"פחה שלה, התגבר בהם הרצון ליצור שיא בעצמם. היתה זאת, למעשה, הגבה ספונס-נית של יחידים רבים שפנו, ברוחם, עורף לתנועה, בסכרם ש"אין לה דם" ושפכה, כחברותיה בזירת המפלגות, לעסק פוליטי קאני הסוחר בדיבורים, רוגע במעשים.

זאת היתה האחריות הגדולה של תנועת החרות, והיא עוררה את היצרים במערכת מ-מושכת ומתוכננת, מבלי שתהיה לה כל תכנית ברורה כיצד להסיק יצרים אלה לאפי-קים הגיוניים. ובניגוד לכושי של שיקספיר, אין היצרים רוצים ללכת אחרי שעשו את שלהם.

יום הששי האדום. האחראי הגדול השני הוא המנגנון הדימוקראטי של המדינה. דימוקראטיה אינה רק משטר בו שולט הרוב, והוא גם משטר בו ניתן למועט סוגי כוץ ברור להפוך רוב בדרך של מאבק רעיוני-ני חוקי. לאלפים רבים במדינה זו, וביחוד בקרב העורף, שוב אין ההרגשה שהדימוקראטיה הישראלית נותנת סיכוי זה.

המיבחן הגדול (והמפנה הגדול) היה בימי מרד הימאים. חלק גדול של האוכלוסייה הא-מדינה שהימאים צדק מוחלט. אותו חלק היה בטוח, לפחות בשלב מסוים, כי מאחורי הימאים מרוכזת דעת הציבור כמעט בשלמות תה אולם הימאים הותקפו בכוח הזרוע (וב-אופן בלתי חוקי, כפי שקבע המשפט) ע"י מנגנון המדינה, שביחתם לא נכשלה היא נש-ברה.

איש ממנהיגי המדינה לא העריך אותה שעה — על אף האזהרות — מה עומק היתה ההשפעה הנפשית של שביחת זו. היא שיכנעה רבים שאין אפשרות לתקן מבפנים. לשנות מבפנים. יום הששי האדום בחיפה פתח בהתפתחות המסוכנת של הפגנת הכנסת, פצצת פנקס ופצצת משרד החוץ. אמצעים משטרתיים, כמה שיצליחו כשלעצמם, לא

יספיקו לבלמה. יהיה צורך לחדש את האמון בחיוביות הדימוקראטיה הישראלית. המבוי הסתום. אולם רקע ציבורי זה אינו צידוק. רוח רעה מהלכת אימים בנוער העברי — רוח הטרור. והיא רוח הרתי-סכנות, לא רק מבחינה אחת.

אין לטפל בפצצות כאילו היו חומר הי-תולי. פצצה יכולה, לפעמים, להתפוצץ. מהי המטרה המדייקת, כיום, קרבן אדם? גדולה מן הסכנה לאדם היא הסכנה לחב-רה ולנוער עצמו. אם סבור אדם כי יש צו-רך במהפכה יסודית של יסודות המדינה או החברה, בשינוי כללי של כל הערכים, בי-חילופי משטרים — הרי דבר זה מחייב אר-תו למשהו. משהו זה איננו טרור אישי. יכול כל אדם לזכור "מחחרת" קבוצה של חצי תריסר איש שכינו פצצה אחת ו"י-ניחו אותה. לאן דבר זה יוביל, אם לא ל-מבוי הסתום? על מי ישפיע — מלבד על המבצעים עצמם, הבורחים מן המאבק האמתי על דמות המדינה, לתוך מאבק פרטי חסר-סיכויים?

אין ספק שפעולות אצל ולחיי תרבו בי-שעתו תרומה היסטורית לגירוש הכובש הר-זר מתחום המדינה. אולם פעולות אלה לא השפיעו כמעט במאומה על המצב הנפשי בישוב (ובמדינה שקמה מחוכו) ועל משט-רו. כי טרור יכול לפגוע בשלטון-כובש ש-אינו מעורה בקרב ההמונים. אין הוא יכול לחולל מהפכה ברוח ההמונים עצמם.

היעודד החדש. לא ברור עתה אם תצ-ליח המשטר הלוכח את קיומה של מחת-רת ולהביא לידי הרשעת חבריה בבית ה-משפט. לא ברורה כל עיקר גם פרשת המכתב המסתורי שהודיע למשטרה, לדבריה, כי עומ-דים להטיל פצצה. אולם דבר אחד בטוח, פחות או יותר: המשטרה קיבלה אינפורמצ-יה מדויקת ומהימנה על הכוונה להניח פצ-צה במקום מסוים בשעה מסוימת.

עובדה קטנה זו מטילה אור על צד אחד שאין להתעלם ממנו: עצם אפשרות הקיום של מחתרת במדינת ישראל. ישנם חוקים הקובעים מהי אפשרות כזאת בכל מדינה. לפי דעתי, גוזרים חוקים אלה גורדין מות על כל מחתרת במדינת ישראל.

יכולה לקום, אולי, קבוצה קטנטנה שת-בצע פעולה חריגה. יכול לקום ארגון פעולה גלוי, השומר בסוד את תכנון פעו-לותיו, במידה שהרבר דרוש ליעילותו. אולם מחתרת גדולה ולוחמת, בעלת הסתעפויות ציבוריות רחבות, כפי שהכרנו אותן בימי ילדותנו, לא תיתכן בתנאים אלה.

במצב זה, כל פולחן המחתרת החדש חסר יסוד מציאותי. אין הוא אלא תופעה של ברי-חה — בריחה מן האחריות הציבורית, בריחה מן המאבק האמיתי, בריחה מן הצורך לתת תשובה רעיונית גדולה וכוללת לכל הבע-יות של האדם הישראלי. פצצה חריגה נגד תופעה חריגה אינה מעשה.

יתכן והתופעה כולה היא מחלת-ילדות של התעוררות חושה בקרב הנוער. משך ארבע שנים שמר על אישיות מוחלטת כלפי המ-דינה וכל הנעשה בה. עשרות תופעות שר-נות, החל מכינוס הפלמי"ח וכלה בפצצה בי-משרד החוץ, מעידות כי האדישות נעלמת והולכת.

אולם שום יעוד חדש לא תפס, עדיין, את מקומה.

ב מ ד י נ ה

העם

נקודה חלשה בלב

אחת למספר חדשים מתמלא משרד החוץ הישראלי מרץ חדש כמו סוס עיף המריח את קירבת האורחה מקץ יום מייגע, הוא פותח בדהירה עליוזה. אלא שבמקום אורחה מריח משרד החוץ את התקרבותה של עצרת האו"ם.

העצרת בניו-יורק היא תמיד מאורע — לפי חזון לדימוסיה הישראלית. לקראתה מת-קבצים מכל כנפי הארץ לא רק מיטב המור-

דב יוסף
עבודת אלילים? לא!

חות של המשרד, גם מיטב המחשבות והתמ-רונים מגויסים למערכה. הצד הקומי של הענין הוא כי דוקא ההיס-טוריה הקצרה של מדינת ישראל מוכיחה שהשפעת או"ם על המאורעות היא אפסית. ישראל הפרה כמעט בכל מעשיה את הוראות או"ם. היא כבשה את רוב שטחיה הכבושים והחזיקה בירושלים בירתה על אף חמתו. יחסה לאו"ם דומה ליחסה של גברת לבחיר לבה הראשון: חרף כל המריבות נשארת בש-בילו נקודה חלשה בלב.

אין, כמובן, כל רע בדבר. כדאי למדינה להופיע הופעה נאה בעצרת האומות, לה"גונן במיטב הכשרון הספורטאי מפני נאומי מתקפיה. אף לשחרר מיליון ל"ש של סק-דונות ערבים כדי להשקיע את האלים הקנ-אים. האסון הוא רק שמשרד החוץ שוכח, תוך כדי כך, שיש לו גם תפקיד אחר: לנהל את מדיניות החוץ של מדינת-ישראל.

הממשלה

או פיל או זבוב

לו נשאל אורח נורמלי לפני שנה כיצד היה מתאר לעצמו איש שהיה מעין סינדרה בין השטן ויוסף סטאלין, היה מעלה את דמותו של דוב יוסף. שיבתו לכסא שר ה-מסחר והתעשייה הוציאה או אנהה מלב רבים. אולם כשהתייצב השבוע לפני העתונאים, כש-הוא לבוש חליפה חומה ועניבה אדומה, ענד סמל מגיני ירושלים (בה שימש מושל צבאי בימי המלחמה), רחף על סיו מעין חיוך של טוב-לב. כי לא היה ספק שרוב יוסף יצא מני-צח מן המערכה: הוא חלל להיות נושא אי-דיאלי להתקפות עתונאיות. אחרי כשלוש ח-חרוץ של מתחריו, ביניהם פנחס לבון, הפך כמעט דמות מקובלת.

מתוך תיק עור שחור עצום, שהובא לפניו לחדר, הוציא ערימה משכנעת של ניירות שבאו להעיד על הישגיו. אולם את דבריו המענינים ביותר השמיץ כשהגניח את הגני-רות מידיה, הוציא מן השרולח את המספחת הלבנה האופיינית לו וגילה כמה מדעויות הנוכחיות. היו אלה דעות שהסחיעו רבים.

אנשים מתים ברעב. משטר של קיצוני דומה לרובה: הוא יכול לקלוע במ-טרה טובה או רעה. אין הוא מטרה למשק, אלא מכשיר לביצוע משימות — למכתר חומרי-גלם וכוח עבודה מבתי-החרושת המ-ייצרים שוקולדה לבתי-החרושת המייצרים מכונות. שום אדם רציני לא שלל את משטר הצנע כשלעצמו. הוא שלל את הפיקוח שהפך מטרה בפני עצמה, ללא קשר עם כל תכנית כלכלית שהיא, גרם לשוק שחור עצום.

עתה הפך דב יוסף נציג עיקרי של דעה זו. הפיקוח אינו נושא לעבודת אלילים, הו-דע. וכעדות לתכנון כלכלי חדש הביא שו-רת מספרים על יוזמתו בשטחים רבים — הדרכת משקיעים זרים (שכבר הקימו 461 מפעלים), ייבוא החיירים, מתן הקלות למפעלים המייצרים לשם ייצוא.

העתונאים חידדו איוניהם, ציטו למלים שתאשרנה את השמועות כאילו התקרב דב יוסף (וחבריו במפלגה) לנקודת-ההשקפה של הצינונים-הכלליים. ואמנם, הוא הפליט כמה מילים, אשר הארץ הפך אותן למחרת היום כלתים ראשית: "יתכן, שבכמה שטחים יוסר הפיקוח. אלא שהיתה זאת הודעה מסוימת. אמר השר: "אין לי צל של ספק שלו ביי-טלנו את הפיקוח על המזון, היו אנשים מתים ברעב!"

הצינונים הכלליים מסכימים לדעה זו. הם דורשים את ביטול כל הפיקוח, אך מוציאים מכלל זה צרכי מזון חיוניים וסחורות ייבוא. יתכן שהצטמצם המרחק בין דרישה זו ובין פתרון דב יוסף. נשארה רק השאלה: האם מספיק המרחק בין שתי העמדות למעבר של זבוב או של טיל?

מדיניות

מי הכיז באי?

עיתון החדש אל-חטרי פתח במחול השמו-עות: כתבו הבריחים מסר כי משרד החוץ הלבנוני מחא לפני ציר אינדונסיה בבירות על שהרסובליקה הצעירה הכירה בישראל. רק שאר-חטרי שכח פרט קטן: אין לר"י מובליקה האינדונסית ציר בבירות או בכל מקום אחר בלבנון.

שגרירות אינדונסיה בטאקיסטאן צעדה צעד נוסף במחול השמועות-הכחשות: היא פרסמה הודעה, בה נדחו "כתבות עיתונות בלתי נכונות" כאילו הכירה אינדונסיה אי-פיקת בישראל. לכן לא היתה גם, לדעת שר-ירעות אינדונסיה בקאראצי, כל מקום למ-חאה לציר האינדונסי (הלא קיים) בבירות. בהודעה זאת הגיעו השמועות סוף סוף לבסיס של אמת: אינדונסיה לא הכירה ביש-ראל אבל ישראל הכירה באינדונסיה שזכתה בעצמאותה 17 חודשים אחרי שישראל זכתה בשלה.

כי ישראל היתה אחת האומות הראשונות שהכירו באינדונסיה, בי 12 לינואר 1950, ו"קיבלה כתשובה מברק תודה לבכי מממשלת הריפובליקה הצעירה, שאישרה בכך את עוב-דת ההכרה ההדדית — עובדה שאינה משמחת במיוחד את העיתונות הערבית והפאקיסט-נית, המוטרדת כבר במידה מספיקה בגלל ה"יחסים הלבניים הקיימים בין ישראל למדינה מוסלמית אחרת, תורכיה.

מנגנון

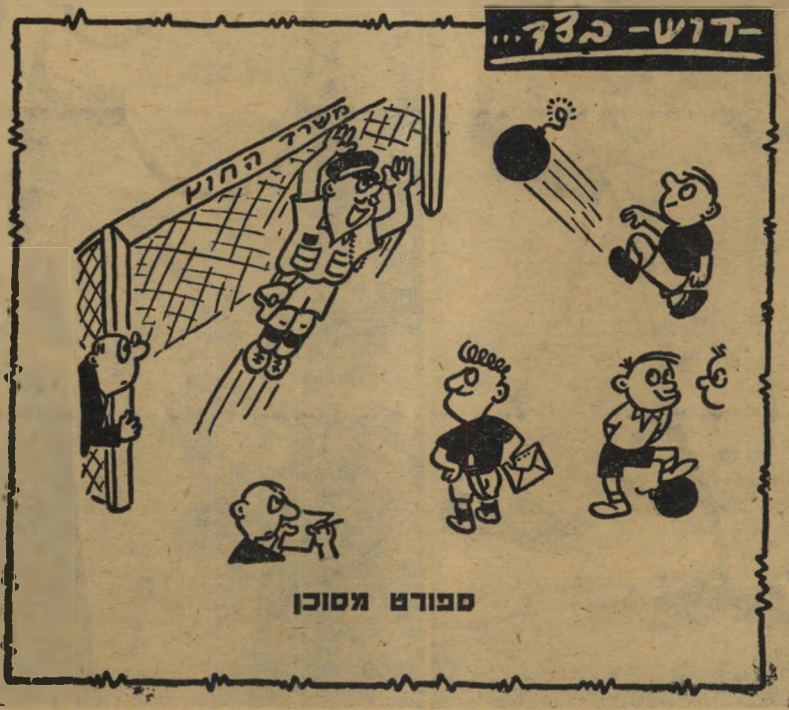
ידיים נקיות, בבקשה

למלכה הבריטית שומרים רבים — אחד השומר על החותם המלכותי, השני השומר על קופתה, אולם בין כל השומרים נועד תפקיד מיוחד ללורד-קאנצלר: תפקידו ה"חוקי הוא לשמור על מצפון המלכה.

בתפקיד זה משמש הלורד כתובת לכל אדם הסבור כי החוק גרם לו עול. איש כזה יכול לטעון, בשם דבר הנקרא "אקזיסט" (סעד שביוסר), כי במקרה עדיף הצדק על החוק היבש, אלא שהמחוקק הבריטי קבע סייג חשוב אחד: "האדם הבא לבקש סעד שביוסר, חייב הוא לבוא כשידייו נקיות". לאמר: אדם האשם בעבירה אינו יכול לב-קש סעד זה.

דב יוסף, שהיה עורך-דין מצליח לפני הפכו שר-הצנע, אינו דומה ללורד-קאנצלר בריטי. אולם הוא השתמש, השבוע, באותו נימוק כששמע כי הסוחקים היצרניים דור-שים לבטל את הענשים האדמיניסטרטיביים

• שני תנאים עקרוניים אחרים: אסור למבקש לאחר את המועד. והוא צריך להיות מוכן לתת טעד של יוסר לאחרים.

ספורט אסוכו